

УЗГОДЖЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Грановська Л.М., д.е.н., проф.

Херсонський державний аграрний університет (м. Херсон, Україна)

Особливістю Південного регіону України є розташування потужного господарсько-виробничого комплексу в межах акваторії Чорного й Азовського морів і значної частини природоохоронних територій. Виснаження та забруднення природних ресурсів призводить до виникнення конкурентної “боротьби” за можливість користуватися якісними ресурсами, що іноді призводить до виникнення конфліктів. Конфлікти в сфері водокористування виникають в тому випадку, коли декілька галузей економіки регіону зацікавлені у використанні водного ресурсу відповідної кількості та якості. Іноді конфлікт виникає тільки в певний термін часу: наприклад, водні ресурси є лімітуючим фактором в роки, коли кількість опадів значно менше ніж середньобаторічні їх значення для даного регіону. Виявлення можливих або існуючих конфліктів в процесі природокористування потребує детального обстеження і аналізу стану території на якій виникає конфлікт інтересів. При визначенні меж конфлікту необхідно враховувати взаємозв'язок досліджуемого з сусідніми регіонами, можливий вплив його на сусідні регіони та зворотній вплив (річного стоку, підтоплення територій і забруднення водних ресурсів

Майбутні рішення, такі як планування стратегій розвитку аграрного сектора, розміщення промислових і рекреаційно – туристичних об'єктів, які турбують і суспільство, і водокористувачів, покладаються на зібрану, регульовану та проаналізовану просторово – часову інформацію. Особливу роль при цьому виконують геоінформаційні системи та комп'ютерні технології, які дають можливість створити просторово – часову базу даних для побудови моделі управління водогосподарським комплексом регіону. Модель управління визначає мету, цілі, завдання і механізми запровадження ГІС – технологій в водогосподарський комплекс. Основною метою досліджень є поетапне створення повноцінної галузевої системи підтримки прийняття управлінських рішень в основних напрямках діяльності , які слід об'єднати в такі групи: збір, обробку і необхідну формалізацію даних про стан водогосподарських об'єктів; побудова електронних карт територій і водогосподарських об'єктів з необхідною базою даних для проведення системного і комплексного аналізу функціонування водогосподарського комплексу; вибір оптимальних, технічно і економічно обґрунтованих управлінських рішень з використанням методів системного аналізу, програмного забезпечення та ГІС – технологій щодо експлуатації, проектування, будівництва і реконструкції водогосподарських об'єктів для

потреб різних галузей економіки та «прозорість» цих рішень як на державному, так і регіональному рівні управління.

Процес створення інформаційних систем та застосування сучасних геоінформаційних технологій як інструменту прийняття ефективних управлінських рішень, необхідно розглядати з точки зору системного підходу, який включає: збір, обробку та формалізацію інформації про стан водних екосистем, накопичення та обробку даних, їх інтерпретації. В графічній формі на електронних картах; обґрунтування прийняття управлінських рішень при умові розподілу задач за блоками: економічним, соціальним, екологічним та соціальним.

На основі комплексного підходу та картографування інформації розробляються можливі варіанти розвитку водогосподарського комплексу. Такий підхід передбачає аналіз всіх взаємозв'язків, які виникають між об'єктами і суб'єктами водовикористання, а також аналіз всіх заходів, які плануються. Значну допомогу при проведенні аналізу можуть здійснювати картографічні схеми інтенсивності використання водних ресурсів (методика Х.Ліндстрьома та ін., 2000) та рівня конфліктності між ними (Lund in? L., 2000. Niter use and Management).

На підставі комплексного підходу проведено аналіз всіх взаємозв'язків, які виникають між об'єктами та суб'єктами водокористування і графічно зображені типи природокористування і рівні конфліктів між ними при використанні водних ресурсів різними галузями економіки. Найбільший рівень конфліктності в процесі використання водних ресурсів відмічається на територіях Херсонської області (Краснознам'янський зрошувальний масив); Одеської області (прибережна територія рекреації і порти Одеса, Іллічівськ, Очаків); АР Крим (територія Присивашья, зрошувальні масиви Північно-Кримського каналу: Красноперекопський, Джанкойський та Ніжньогірський райони). На цих територіях поруч з природно-заповідним фондом і зонами рекреації розташовані об'єкти промисловості та аграрного сектора, зрошувальні системи, у тому числі і рисові, а також великі порти Півдня України. Оцінка рівня конфліктності проводиться за 100-бальною шкалою і графічно зображається на карті конфліктів інтересів. Карти конфліктів інтересів включають: джерела формування водних ресурсів; зони еколого-економічного ризику та можливих конфліктів інтересів при використанні водних ресурсів; заходи щодо вирішення конфліктів та суперечностей між природо користувачами.

Складені карти конфліктів інтересів дозволять розробити комплексний план розвитку регіону, який є основою для розробки стратегії досягнення балансу інтересів у сфері водокористування в Південному регіоні та передбачати обов'язкові шляхи вирішення конфліктів у сфері використання водних ресурсів.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 64-65.